

Kitap İncelemesi
Gelişi:
07.12.2024
Kitap İncelemesi
Kabulü:
26.12.2024



Kitap İncelemesi
Book Review

GAZZE ŞEHADETE TANIKLIK

Sueda Çilingiroğlu Tüzer
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
suedacilingiroglu60@gmail.com
ID 0009-0003-8327-812X

İncelenen Kitap Künye Bilgileri: Norman Finkelstein. İstanbul: İz Yayıncılık 2024, Çev. Kadir Yılmaz, Eyüp Togan, Hakan Aydın, 1.Baskı, 624 sayfa.

Atıf Bilgisi: Sueda Çilingiroğlu Tüzer. "Gazze Şehadete Tanıklık", Kitap İncelemesi, *Uluslararası Siyaset Dergisi* 2, no.2 (2024): 195-198.

Reviewed Book Imprint Information: Norman Finkelstein. İstanbul: İz Yayıncılık 2024, Çev. Kadir Yılmaz, Eyüp Togan, Hakan Aydın, 1.Baskı, 624 pages.

To Cite: Sueda Çilingiroğlu Tüzer. "Gazze Şehadete Tanıklık", Kitap İncelemesi, *Uluslararası Siyaset Dergisi* / *US Journal* 2, no.2 (2024): 195-198.

Çıkar Çatışması Beyanı:
Etik Kurul Onayı:
Finansal Destek Beyanı:
Yazar Katkı Beyanı:

Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir
Yazar etik kurul onayı gerekmediğini beyan etmiştir
Yazar finansal destek almadığını beyan etmiştir
1. yazar %100

Conflict of Interest Statement:
Ethics Committee Approval:
Financial Support Statement:
Author(s) contribution
Statement:

Author declared no conflict of interest
Author declared article does not require ethics committee approval
Authors declared that there was no financial support
1th author 100%

Tarihte Hz. Ömer döneminde barış ortamı sağlanan ve geçmişte pek çok medeniyete ev sahipliği yapan Gazze, jeopolitik konumu ve vadedilmiş topraklar olduğuna inanılmasından dolayı Orta Doğu'nun kilit noktasıdır. İsrail devletinin kuruluş yılı olan 1948'de bölgede çatışmalar başlamış, Orta Doğu tüm dünya için adete bir tiyatro sahnesine dönmüştür.

Norman G. Finkelstein bu tiyatro sahnesinde izleyici olmanın ötesine geçebilen Yahudi asıllı Amerikalı akademisyen, siyaset bilimci ve cesur bir aktivisttir. Yazarın çalışmaları İsrail-Filistin problemi ile Yahudi soykırımını üzerinde yoğunlaşır. Yahudi lobisi ve İsrail yanlıları tarafından Anti-Siyonist olarak tanımlanan yazar, akademik hayatı boyunca çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır.

Yazarın 2018 yılında 'Gaza: An Inquest into Its Martyrdom' adıyla orijinal dilinde yayımlanan kitabı, 2024 yılında İz Yayıncılık tarafından dilimize Gazze Şehadete Tanıklık olarak kazandırılmıştır. Eserde kavram setlerinin ve tartışmanın temellendiği kuramsal çerçevenin zorluğuna rağmen mütercimler yapmış oldukları bu çeviride okuyucuya anlaşılır bir okuma süreci sağlamışlardır.

Finkelstein daha en başında seçmiş olduğu başlık ile meseleye bakış açısını bizlere sunar. Şehadete tanık nasıl olunur? Finkelstein'in başkaldırı niteliğindeki bu tanıklığı kendi söylemiyle Gazze'nin topyekûn şehit edilmesi siyasetine karşıdır. Kitap genel olarak eleştirel bir dille İsrail'in Gazze'deki sivil halka yönelik gerçekleştirdiği operasyonların savunma operasyonu olmadığını ve bu saldırıların gerekçelerini ve insan hakları ihlallerini vurgular. Araştırmasında yöntem olarak referanslarının reddedilememesinden yola çıkar. Yazarın sorularındaki asıl amacı, İsrail'in dünya kamuoyuna yapmış olduğu açıklamaları insan hakları raporları ile çürütmektir. Finkelstein kitapta yer vermiş olduğu eklerle; medyadaki haberlere, BM ve insan hakları örgütlerinin tutumlarına, raporlarına ve bazı dönemlerde önde gelen liderlerin açıklamalarına yer vererek bahsedilen bu argümanlardaki tutarsızlıkları gözler önüne serer. Bütün bunları yaparken yaşanan trajedinin anlaşılması için adeta okuyucuların vicdanlarına seslenir. Kitap; önsöz, dört ana bölüm, ana bölümlerde yer alan alt bölümler, sonuç ve işgal olgusunun yasal boyutunun ele alındığı bir ek kısımdan oluşmaktadır.

Kitabın önsözü kesinlikle en dikkat çeken bölümlerden biridir çünkü yazar daha ilk sayfalarda yazmış olduğu cümleleri ile bu eserin empati yapılarak okunmasının zorunluluğunu ortaya koyar. Bu empatiyi yazar okuyucusundan iki önemli neden için ister. Gazze'yi yalnızca jeopolitik sorun olarak görülmemesi ve bölgedeki insanların yaşadığı insani krizin boyutunun anlaşılmasıdır. Ayrıca okuruna kendisinin karar verebileceği bir alan açar: Yazarın tutumu bir taraf tutma mıdır? Bir taraf tutma ise bunun nedeni yazarın İslam sempatisi midir yoksa bölgede yaşanan haksız toplu cezalandırmalar mıdır? Bunların cevabı eserin bütününde yer alan analitik kanıtlar ve betimlemelerle okuyucuya bırakılır. Birinci bölümde; kitap Gazze'nin tarihini, politikalarını ve askeri olaylarını analiz ederek başlar. Böylece bu bölüm bölgenin neden bugünkü durumda olduğunu anlamak için temel bir zemin oluşturur. İlerleyen sayfalarda İsrail'in 2008-2009 yıllarında Gazze'ye yönelik gerçekleştirdiği büyük çaplı saldırı olan Dökme Kurşun Operasyonu ele alınır. Yaklaşık 1.400 Filistinlinin öldürüldüğü ve bunların %80'e yakınının sivil olduğu belirtilmektedir. Buna karşılık, İsrail tarafında toplamda sadece 10 askerin öldüğü özellikle vurgulanır. İsrail'in, Hamas'ın Gazze'den roket saldırıları gerçekleştirdiği gerekçesiyle "meşru müdafaa" iddiasıyla başlattığı bu operasyonda Finkelstein, sözde meşru müdafaa gerekçesinin yüzeysel bir incelemeye bile dayanamayacağını savunur. İsrail'in daha önceki ateşkesi bozduğu ve bu saldırıları bilinçli olarak tetiklediği iddia edilir. Yazarın bu bölümde özellikle anlatmak istediği; İsrail'in hedefinin yalnızca askeri olmadığı, asıl niyetinin sivil altyapıya zarar vererek Gazze halkını ekonomik olarak tamamen dışa bağımlı hale getirmek olduğu yönündedir. Gazze halkı elektrik, su, ilaç ve temel gıda gibi hayati ihtiyaçlardan mahrum kalıyorsa bu şüphesiz ki İsrail kuşatmasındandır ve Finkelstein dünya kamuoyuna şu çarpıcı soruyu sorar: Filistinlilerin silahlı meşru müdafaya başvurmak için

İsrail'den çok daha güçlü bir gerekçesi yok muydu? (s.43) Finkelstein, bu saldırının asıl hedefinin “caydırıcılık kapasitesini yeniden kazanmak” olduğunu söyler. Bu operasyonun amacı, Hamas'tan ziyade Gazze halkına bir mesaj vermektir: Direnmenin bedeli ağır olacaktır. Operasyonunun sona ermesiyle bir rapor yayınlandığından ve bu raporda açıkça “İsrail'in savaş kanunlarını ihlal etmediğinden” bahsedilir (s.79). Fakat yazar bu raporun büyük bir kısmının İsrail ordusunun papağanı görevinde olduğunu sert bir üslupla belirtir. Yazara göre bu tamamen İsrail'in çatışmayı kendi lehine çevirebilmek için yürüttüğü medya manipülasyonlarından yalnızca biridir. Finkelstein'a göre sivil halkı orantısız güç kullanımı ile cezalandırma amacı taşıyan bu saldırılarda insan hakları örgütleri de İsrail'i kınamakta yetersiz kalmıştır.

İkinci bölüm Goldstone Raporu; Rapor İsrail tarafından “kasıtlı öldürme,” “işkence,” ve “insanlık dışı muamele” gibi savaş suçları işlendiğini, hatta yasaklanmış silahların (beyaz fosfor gibi) siviller üzerinde kullanıldığını çarpıcı bir dille ifade eder ve bu raporun uluslararası toplumun İsrail'e hesap sorması için önemli bir fırsat olduğunu söyler. Ancak Goldstone'un daha sonra raporu geri çekmesinin, bu fırsatın kaçırılmasına neden olduğunu ve bu yüzden uluslararası toplumun İsrail'e karşı etkili bir duruş sergilemediği eleştirisinin haklılığını yineler.

Üçüncü bölümde yazar Mavi Marmara'da 2010 yılında Gazze'ye insani yardım götürülen filonun saldırıya uğraması ile yaşanan trajediyi, Goldstone Raporunun geri çekilmesinin ilk kaybı olarak değerlendirmektedir. Olayın insani, hukuki ve siyasi boyutları kapsamlı bir şekilde incelenir. İsrail'in saldırıyı "kendini savunma" gerekçesiyle savunduğu fakat olay öncesinde yardım malzemelerinin silah olmadığına doğrulanmış olması nedeniyle Finkelstein İsrail'in bu savunmasını uluslararası hukuk kapsamında adım adım çürütür. Aynı zamanda olayı araştırmak için kurulan “bağımsız komisyon” un yayınladığı, İsrail'i bu katliamdan sorumlu tutmayan Turkel Raporunu da irdeler. Mavi Marmara olayı, Finkelstein'ın gözünde, İsrail'in Gazze ablukasını sürdürmek için uyguladığı hukuksuz politikaların bir örneğidir.

Dördüncü bölüm Koruyucu Hat Operasyonu'nda; 2014 yılında İsrail'in Gazze'ye yönelik düzenlediği operasyonun Gazze üzerindeki yıkıcı etkileri açısından modern tarihin en dramatik olaylarından biri olarak nitelendirilir. Operasyon, İsrail'in Gazze'ye yönelik en uzun ve en yıkıcı saldırılarından biri olarak ele alınmakta ve sadece fiziksel yıkımla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda Gazze halkının psikolojik durumunun da derinden etkilendiğini Tablo 13 (s.481) çarpıcı bir şekilde aktarmaktadır. İnsanların, sürekli bombalama ve yıkım altında yaşamaya zorlanmaları ile onlarda yarattığı travmaların etkileri BM raporunda gözler önüne serilmesine rağmen Birleşmiş Milletler ve diğer insan hakları örgütlerince, İsrail'in saldırganlığının yeterince sorgulanmadığı ve etkili bir müdahalede bulunulmadığı eleştiri konusudur.

Kitabın sonuç bölümünde; yazar İsrail'in Gazze'ye yönelik uyguladığı politikaların sonuçlarından bahsetmekle birlikte, geleceğe yönelik olasılıklara da kendi yorumlarıyla ışık tutar. BM'nin 2012 yılındaki raporuna göre, Gazze'nin 2020 yılına kadar yaşanabilir bir yer olmaktan çıkabileceği tezine yer verilmiş olup, Finkelstein Gazze'nin 2020'den çok daha önce bu eşiği geçtiğini savunur. İsrail ablukasını Gazze halkını cezalandırmaya yönelik bir strateji ve zulüm olarak tanımlar. Finkelstein'a göre, uluslararası medya İsrail propagandasının bir maşasıdır ve bu durum acı içindeki toplumun yaralarını daha da kanatmaktadır.

Kitap bir ek bölümüne de yer vermiş olup bu bölüm, işgalin yasal statüsünü, süresini ve İsrail'in işgal politikasının uluslararası hukuk normlarına uyup uymadığına dair analizlerini içerir. Uluslararası hukuka göre işgal olgusu geçici bir durum olmalıdır, ancak İsrail'in Batı Şeria, Doğu Kudüs ve Gazze'deki işgali, “geri döndürülemez bir ilhak” anlamına gelebilecek uzun süreli ve kalıcı bir statüye evrilmiştir.

Finkelstein'ın Gazze Şehadete Tanıklık eseri, dünyanın gözü önünde işlenen bu insanlık suçuna titiz bir eleştiridir. Sayfalar boyunca aralıksız devam eden tutarlı açıklığı ile oldukça güçlü bir eserdir. Kitap literatür açısından alanının en özgün ve orijinali olarak nitelendirilebilecek bir

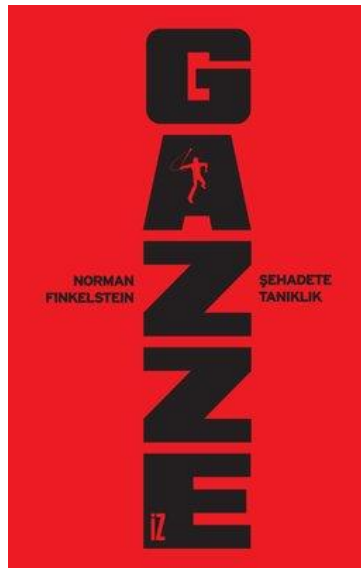
değer taşımakla birlikte, bu değer akademik olmasının ötesinde ideolojiktir. Özgün ve derinlikli analizler birincil kaynaklarla yapılmış, yazar kelimelerinin ve iddialarının çarpıtılmasının önüne geçebilmek için kitabında binlerce dipnota yer vermiştir. Kitapta metin harici zenginleştirici pek çok unsur da yer alır; bunlar saldırıların arka planını gösteren resimler ve tablolarıdır. Ayrıca yazarın üslubu meseleyi Siyonizm ve Müslümanlık ötesinde içselleştiren bir aktivistin, barış savunucusunun tınlarını taşımaktadır. Kitabın okuyucuyu zorlayan yanları da bulunur. Yazarın argümanlarını uluslararası hukuk kapsamında çok yönlü ele almasından dolayı (Af Örgütü'nün raporu gibi) okuyucunun konuyla ilgili daha önceden kavramsal bilgi düzeyine sahip olmasını gerektirir. Yani İsrail-Filistin problemine ilk kez bu eserle yaklaşan okuyucu satırlar arasında kaybolabilir-ki yazar bu kitabın okunmasının hiç kolay olmayacağını başında belirtir- ve bu nedenlerden dolayı Gazze Şehadete Tanıklık eseri öncesinde bilgi birikimi olmayanlar için zorlayıcıdır. Çünkü kitabın amacı tamamen akademik öğreti olmasının ötesinde var olan fikirlerinizi Finkelstein'in merceği altında tekrardan değerlendirebilmenizdir.

Kısacası, kitabın 'doğru bildiklerimizi' ya da 'kulaktan dolma bilgilerimizi' hedef alarak, okuyucusunun yargı mekanizmasını diri tuttuğunu düşünüyorum. Finkelstein eserini alelade okunup geçilmesine izin vermeyecek şekilde tasarlamıştır. Bazı bölümler sizi zorlasa da kitabın devamında neyi iddia ettiğine ve hangi argümanları çürüttüğüne dair merakınız kitabı bitirmenizde en önemli neden olacaktır. Yazarın bu konudaki başarısı yadsınmaz.

Sonuç olarak; yazarın kitabını yazdığı 2018 yılından 2024 yılına kadar geçen sürede Gazze ve orada yaşayan sivil halk için süreç her geçen gün daha da kötüye gitti. Finkelstein sürecin bu şekilde devam edeceğini kitabında öngörmüştü. Bu öngörüsü uluslararası hukukun işlevine dair inancını yitirdiğine dair satırları ile paraleldir. Yazar aynı zamanda İsrail'in diğer devlet ya da devlet dışı örgütlerce durdurulamadığı sürece yaşanan bu haksızlığın tarihte bir kara leke olarak yer alacağını iddia eder.

Albert Camus 'başkaldırıyorum, o halde varız!' demiştir. İnandığı bu insanlık dramı uğruna cesur bir başkaldırıyla varlığını ortaya koyan Norman G.Finkelstein tek başına üstlendiği bu başkaldırısında okuyucusuna meselede insani olarak var olma perspektifi açmıştır. Kitap, İsrail-Filistin problemine dair meraklıları ve konuyla ilgilenen farklı devlet, millet ve inanıştan insanların tümü için başvurulacak temel kaynaklardan biri olacaktır.

Resim 1: Kitap Kapağı



Kaynak: <https://i.dr.com.tr/cache/500x400-0/originals/0002146084001-1.jpg>